

Politikai együttműködés Amerikában

Kiss Daniel, mesteroktató

Regionalizmus az amerikai kontinensen

III. előadás

Regionalizmus a politikában

Régiók: Szubnacionális egységek, közigazgatási egységek, vagy multinacionális csoportosulások

Regionalizmus: Olyan eszmeáramlat, amely bővíteni akarja egy vagy több régió lakosságának a politikai erejét, befolyását és önrendelkezését

- területi autonómiakövetelések unitárius államokon belül
- a központi hatalom regionális alapú szervezése
- politikai decentralizáció

Erős regionalizmus: szuverenitás, szeparatizmus, függetlenség

Moderált regionalizmus: autonómia, decentralizáció, devolúció

Politikai regionalizmus haszna

helyi / regionális gazdaság fejlesztése

- felelős fiskális politika
- régiófejlesztési politika
- erőforrás-elosztás
- lokális elvek szerint működő politika
- versenyképesség

szubszidiaritás elve

Regionális
≠
Regionalista

Regionális mozgalom: Egy adott régióra alapszik, céljai viszont lehetnek általánosak

Regionalista mozgalom: Az adott régióhoz kapcsolódó célokat tűz ki maga elé

Regionalizmus a nemzetközi kapcsolatokban

Régiók: Olyan területei a világnak, amelyeket több egymástól politikailag és gazdaságilag függő ország alkot, politikailag pedig a regionális intézmények felépítésében részt vevő szereplők alapján körvonalazható

- Olyan társadalmi tér, ami folyamatosan épül
- Olyan interakció része, amely befolyásolja a kormányzást, annak területén kívülről is

Regionalizmus: Egy adott régió belüli kormányközi kooperációt előmozdító államvezérelt politikai projekt

Regionális kormányzás: A nemzetállami határokon túlmutató, regionalizmusból eredő kormányzási mechanizmusok összessége

Regionalizmus régen és most

- 1950-es, '60-as évek: első regionális kezdeményezések
 - Nyugat-Európában sikeres
 - “old regionalism”
 - eredménye az Európai Unió
- 1980-as évek óta: “új regionalizmus”

Miről van szó?

A globális kormányzás
szélesebb körű kérdésének
része

Szuverenitás

Nemzetközi erőviszonyok

A regionalizmus múltja

- Gyakorlatilag nem volt a második világháború előtt (bár nemzetközi szerveződések már voltak)
- Kialakul regionális öntudat és intézményrendszer pl. Arab Liga és a Nemzetközösség
- Megjelent a fogalom az ENSZ alapokmányában
- Az 1950-es évekre már meghatározta a nemzetközi kapcsolatok vizsgálatát a több egymást átfedő regionális szerveződés
- Megjelentek az első kritikák: Közös piacok felborítják a munkamegosztás univerzális elveit, regionális katonai tervezés ellehetetlenül
- A '60-as évek után változik a regionalizmus kérdésköre – enyhül a hidegháború, volt gyarmatok tömkelege szabadul fel, az európai integráció első eredményei látszanak
- A '80-as évek óta a globalizáció kitágította a regionalizmus gazdasági dimenzióját

A regionalizmus múltja Amerikában

- Amerikai egység eszménye
 - Moreno, Monteagudo, San Martín (Argentína)
 - Martínez, O'Higgins (Chile)
 - del Valle (Közép-Amerika)
- Államközi kongresszusok
 - Panama, 1826
 - Peru, (Nagy) Kolumbia, Közép-Amerika, Mexikó részvételével
 - Bolívar kezdeményezésére, közös fellépés Spanyolországgal szemben
 - Lima, 1847–1848
 - Bolívia, Chile, Ecuador, Nueva Granada (Kolumbia+Panama), Peru
 - Ecuadori monarchia, Mexikói-amerikai háború, Brit-francia blokádnál Argentína ellen

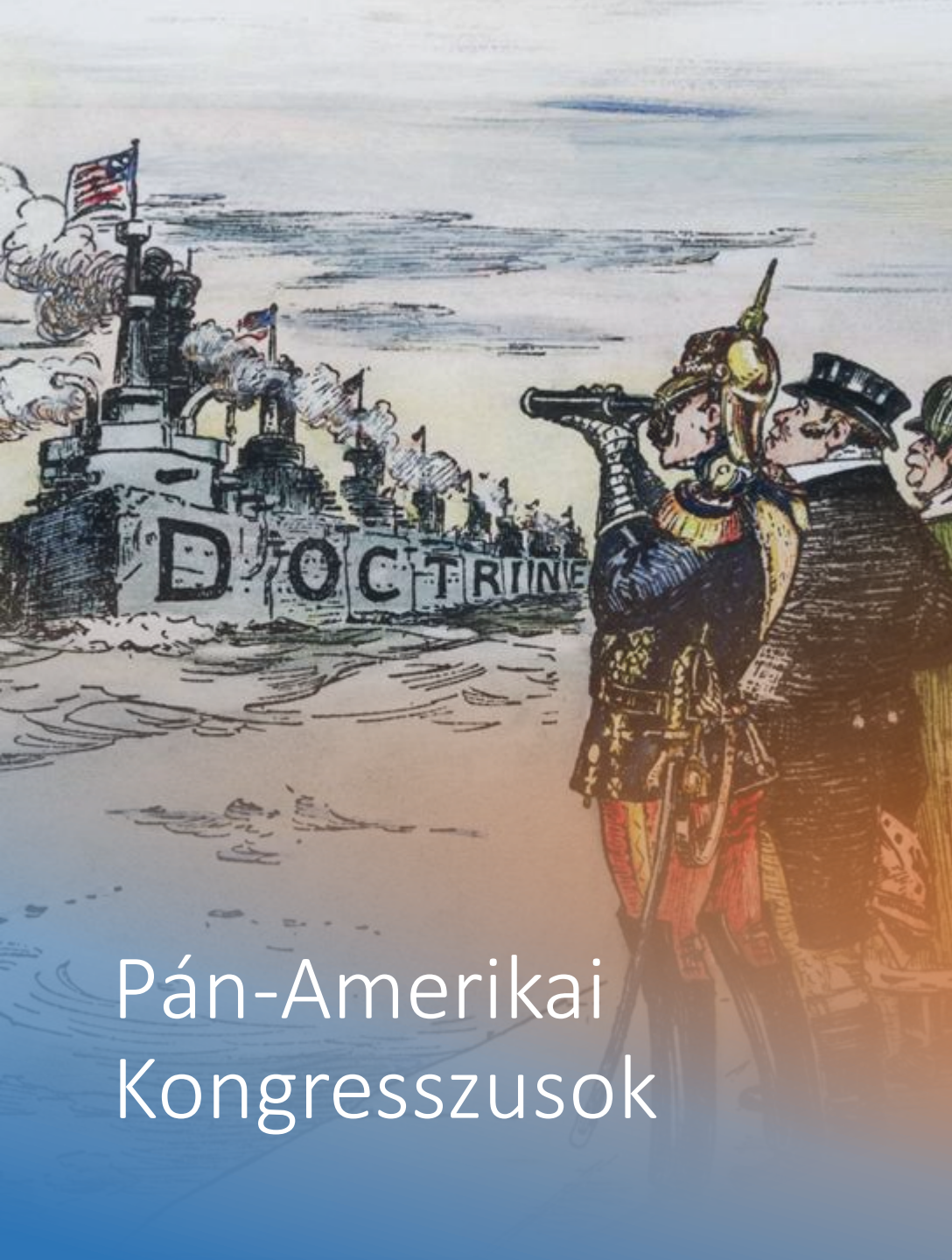
A regionalizmus múltja Amerikában

- Santiago, 1856
 - Peru, Ecuador, Chile, majd Mexikó, Nicaragua, Bolívia, Honduras, Kolumbia, Costa Rica
 - USA (ill. William Walker “kalandja”) és Európa térnyerése ellen
- Lima, 1864–1865
 - Kolumbia, Peru, Ecuador, Venezuela, Salvador, Bolívia, Chile
 - Spanyolország beavatkozása Santo Domingóban, Franciaország beavatkozása Mexikóban
- Panama, 1881
 - Kolumbia szervezésével határviták döntőbíráskodásáért, sikertelen
- Montevideo, 1888–1889
 - Argentína, Uruguay, Brazília, Chile, Paraguay, Peru
 - Nemzetközi magánjogi kongresszus

USA-központú regionalizmus Amerikában

- Pán-Amerikai Kongresszusok
 - 1. Washington D.C. 1889–1890
 - Santo Domingo (Dominikai Köztársaság) kivételével minden ország
 - 15 bizottság
 - vámunió
 - közös valuta
 - államközi egyeztetés, döntőbíráskodás
 - kereskedelmi és magánjogi dokumentumok egységesítése
 - bűnözők kiadatása
 - védjegyek és szabadalmak elismerése
 - bank- és hitelügyletek
 - egységes mértékegységek
 - vasúti kommunikáció
 - kommunikáció az Atlanti-óceánon
 - kommunikáció a Csendes-óceánon
 - kommunikáció a karibi térségben
 - vámszabályozás egyszerűsítése
 - konzuli és egyéb díjak egységesítése
 - egészségügyi szabályozás
 - International Bureau of American Republics

Pán-Amerikai Kongresszusok

- 2. Mexikóváros 1901–1902
 - minden ország részvételével
 - csatlakoztatás az 1899-es hágai egyezményhez
 - döntőbíráskodási kérdések
 - részkérdésekben elfogadott egyezmények
- 3. Rio de Janeiro 1906
 - USA és Latin-Amerika, kivéve Haiti és Venezuela
 - döntőbíráskodási kérdések
 - katonai erő használata tartozások számonkérésekor
 - egyéb részkérdések rendezése
 - az Iroda a Kongresszusok állandó bizottságává válik
- 4. Buenos Aires 1910
 - az Irodát átnevezik Pán-Amerikai Unióvá
 - feladata összegyűjteni és kiadni kereskedelmi, ipari, mezőgazdasági, oktatási és általános fejlődési adatokat Amerikai országokról
 - összegyűjteni minden információt, ami kapcsolódik az államok közt megkötött egyezményekhez
 - hozzájárulni az országok közti kereskedelem, eszmecsere és megismerés fejlesztéséhez
 - állandó bizottságaként szolgálni a Kongresszusoknak
 - az újabb találkozók megrendezése előtt beszámolni a legutóbbi találkozó óta elért eredményekről
 - a Monroe-doktrina (1823) dicsérete a Kongresszus keretein kívül

Pán-Amerikai Kongresszusok

- 5. Santiago, 1923
 - Pán-Amerikai Egyezmény (háború tiltása, a Kellogg-Briand egyezmény elődje)
- 6. Havana, 1928
 - Amerika-közi Nőjogi Bizottság
- 7. Montevideo, 1933
 - Egyezmény az Államok Jogairól és Kötelességeiről
 - USA lemond az intervencióról (Jó szomszéd politika)
- 8. Buenos Aires, 1936
 - különleges konferencia a béke fenntartásáról
- 9. Lima, 1938
 - USA előkészületei a második világháborúra, biztosítékok az intervenció ellen
- 10. Rio de Janeiro, 1942
 - USA gazdasági segítséget ajánl fel biztonsági garanciákért cserébe

Pán-Amerikai Kongresszusok

- 11. Chapultepec, 1945
 - Amerika-közi Konferencia a Háború és Béke Problémáiról
 - kollektív önvédelem regionális paktumok útján (ENSZ átvette)
- 12. Bogotá, 1948
 - az Amerikai Államok Szervezete (OAS) alapítása
- 13. Caracas, 1954
- 14. Buenos Aires, 1967
- 15. Cartagena, 1985
- 16. Miami, 1994
- 17. Santa Cruz de la Sierra, 1996
- 18. Santiago, 1998
- 19. Québec, 2001

Amerikai regionális szervezetek napjainkban

Államközi konfliktusok fóruma
Amerikában jellemzően az 1990-es évek óta

Olyan társadalmi tér, ahol közös jelentéseket vagy kollektív képviseleteket előállítanak, megkérdőjeleznek, vagy újratárgyalnak

Amerikai regionális szerveződések természete

Plurális intézményi
felépítés

- hemiszférikus pl. OAS
- szubregionális pl. UNASUR, ALBA, CELAC

Meghatározó a
viszony az Egyesült
Államokkal

- vele vagy ellene

Többközpontú
regionalizációs
törekvések

- centrumok Észak- és Dél-
Amerikában

Többségében
létrejöttek a
hidegháború idején,
több szerveződés
viszont nagyon fiatal

- legrégebbi és legújabb
regionalizációs törekvések
hazája

- Amerikai Államok Szervezete (Organization of American States)
- Legintézményesítettebb és legrégebb óta működő regionális szervezet Amerikában
- 1948-ban jött létre Bogotában
 - Alapító nyilatkozat életbe lép 1951-ben
 - Módosítja a Buenos Aires-i Protokoll (1967)
 - Módosítja a Cartagena de Indias-i Protokoll (1985)
 - Módosítja a Managuai Protokoll (1993)
 - Módosítja a Washingtoni Protokoll (1992)
- A Szervezet azért jött létre, hogy tagállamai között – a Charta 1. cikkében foglaltak szerint – „a béke és az igazságosság rendjét alakítsa ki, elősegítse szolidaritásukat, erősítse együttműködésüket, megvédje szuverenitásukat, területi integritásukat, és a függetlenségüket.”
- 35 tagállama van, 70 állandó megfigyelője – köztük az Európai Unió
- a félteke fő politikai, jogi és társadalmi kormányzati fóruma
- 4 pillér: demokrácia, emberi jogok, biztonság, fejlődés
- USA dominanciáján alapul, annak politikai eszközének is tekinthető

Az OAS célja

A kontinens békéjének és biztonságának erősítése;

A képviseleti demokrácia előmozdítása és megszilárdítása a be nem avatkozás elvének kellő tiszteletben tartása mellett;

A nehézségek lehetséges okainak megelőzése és a tagállamok között esetlegesen felmerülő viták békés rendezésének biztosítása;

Az említett államok közös fellépéséről gondoskodni agresszió esetén;

Megoldást keresni a köztük felmerülő politikai, jogi és gazdasági problémákra;

Együttműködő fellépéssel elősegíteni gazdasági, társadalmi és kulturális fejlődésüket;

A szélsőséges szegénység felszámolása, amely akadályozza a félteke népeinek teljes demokratikus fejlődését; és

A hagyományos fegyverek hatékony korlátozásának elérése, amely lehetővé teszi, hogy a lehető legtöbb erőforrást a tagállamok gazdasági és társadalmi fejlődésükre fordítsák.

Az OAS alapelvei

- A nemzetközi jog az államok magatartási normája kölcsönös kapcsolataikban;
- A nemzetközi rend alapvetően az államok személyiségének, szuverenitásának és függetlenségének tiszteletben tartásából, valamint a szerződésekből és a nemzetközi jog egyéb forrásaiból származó kötelezettségek hűségese teljesítéséből áll;
- Az államok közötti kapcsolatokat a jóhiszeműség irányítja;
- Az amerikai államok szolidaritása és az általa követett magas célok megkövetelik ezen államok politikai szerveződését a képviselői demokrácia hatékony gyakorlása alapján;
- Minden államnak joga van külső beavatkozás nélkül megválasztani politikai, gazdasági és társadalmi rendszerét, és a számára legmegfelelőbb módon megszervezni magát, és kötelessége tartózkodni attól, hogy egy másik állam ügyeibe beavatkozzon. A fentiekre is figyelemmel, az amerikai államok teljes mértékben együttműködnek egymással, politikai, gazdasági és társadalmi rendszerük természetétől függetlenül;
- A rendkívüli szegénység felszámolása a képviselői demokrácia előmozdításának és megszilárdításának lényeges része, és az amerikai államok közös és megosztott felelőssége;
- Az amerikai államok elítélik az agressziós háborút: a győzelem nem ad jogokat;

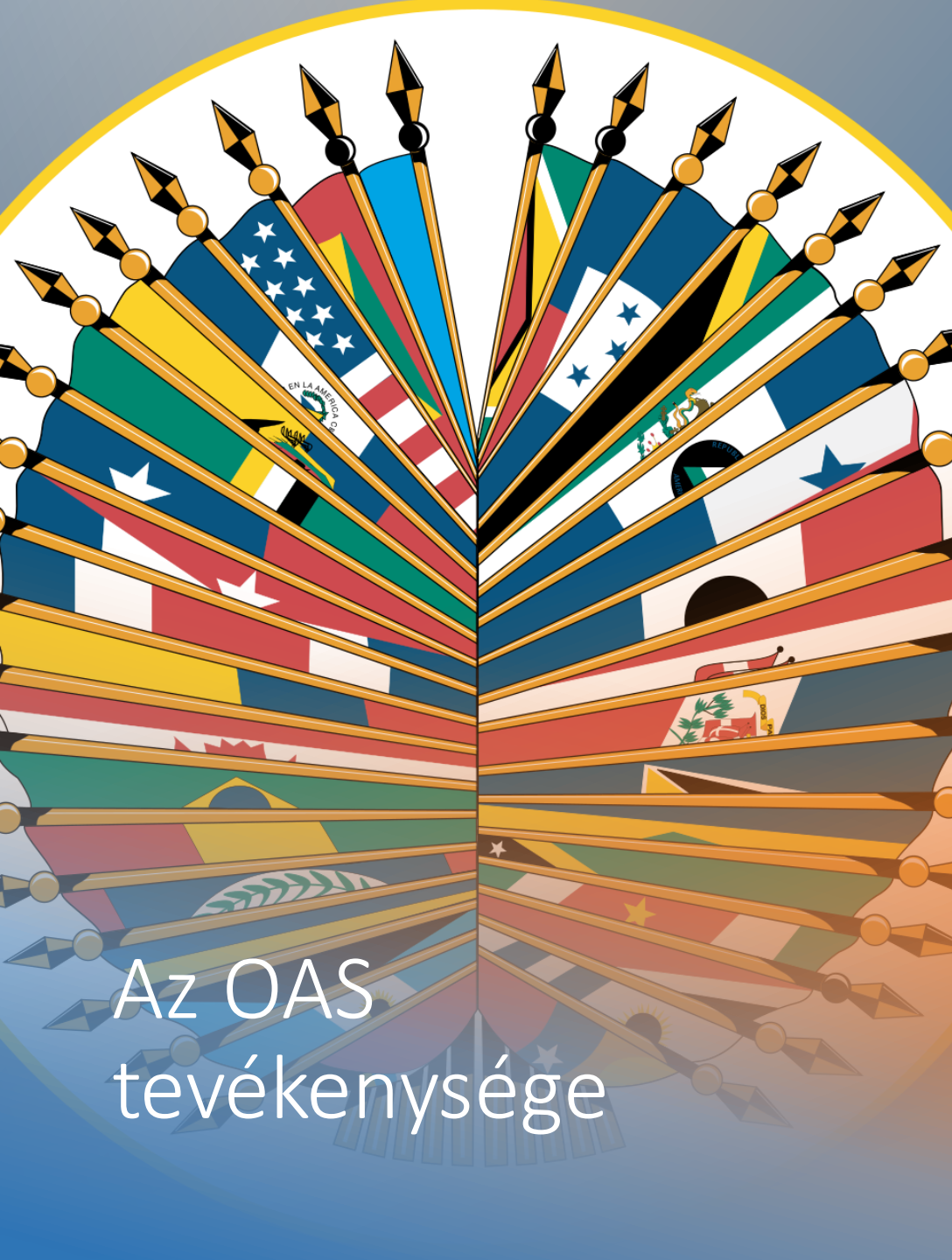

- Egy amerikai állam elleni agresszió az összes többi amerikai állam elleni agressziónak számít;
- A két vagy több amerikai állam között felmerülő nemzetközi jellegű vitákat békés eljárással kell rendezni;
- A társadalmi igazságosság és a szociális biztonság a tartós béke alapja;
- A gazdasági együttműködés elengedhetetlen a kontinens népeinek közös jólétéhez és jólétéhez;
- Az amerikai államok faji, nemzetiségi, hitvallási vagy nemi különbségtétel nélkül hirdetik az egyén alapvető jogait;
- A kontinens szellemi egysége az amerikai országok kulturális értékeinek tiszteletén alapul, és megköveteli szoros együttműködésüket a civilizáció magas céljai érdekében;
- Az emberek oktatásának az igazságosságra, a szabadságra és a békére kell irányulnia."

Az OAS tagállamai

- 21 alapító tag:
 - Argentína
 - Bolívia
 - Brazília
 - Chile
 - Kolumbia
 - Costa Rica
 - Kuba
 - Dominikai Köztársaság
 - Ecuador
 - Salvador
 - Guatemala
 - Haiti
 - Honduras
 - Mexikó
 - Nicaragua
 - Panama
 - Paraguay
 - Peru
 - USA
 - Uruguay
 - Venezuela
- 14 később csatlakozott:
 - Barbados (1967)
 - Trinidad és Tobago (1967)
 - Jamaica (1969)
 - Grenada (1975)
 - Suriname (1977)
 - Dominikai Közösség (1979)
 - Saint Lucia (1979)
 - Antigua és Barbuda (1981)
 - Saint Vincent és a Grenadine-szigetek (1981)
 - Bahama-szigetek (1982)
 - Saint Kitts és Nevis (1984)
 - Kanada (1990)
 - Belize (1991)
 - Guyana (1991)

Az OAS tevékenysége

Államközi politikai forum,
párbeszéd helyszíne

Kooperáció, kölcsönös
fejlesztés platformja

Konkrét célkitűzések
ellenőrzése és felelősségre
vonás pl. drogok, korrupció,
családon belüli erőszak
elleni harc kapcsán

Nemzetközi jog teremtése
és jogi kooperáció

Az OAS felépítése

- Közgyűlés
 - a szervezet legfelső szerve, évente ülésezik, minden tagállam egy-egy szavazattal rendelkezik
- Külügyminiszterek konzultációs találkozója
 - kérésre ül össze, az állandó tanács hagyja jóvá és készíti napirendjét
- Tanácsok
 - közvetlenül a Közgyűlésnek felelősek
 - Állandó Tanács
 - előkészíti a Közgyűlés munkáját
 - felügyeli a tagállamok baráti kapcsolatait
 - segíti a tagállamok konfliktusainak megoldását
 - kérésre egyezményeket fogalmaz meg az ENSZ, vagy más amerika-közi szervezet felé
 - összesíti a szervezet más szerveinek jelentéseit és a Közgyűlés elé tárja észrevételeit
 - felügyeli a Főtitkárság munkáját és támogatja azt, amikor a Közgyűlés nem ülésezik
 - Integrált Fejlesztés Tanácsa (CIDI)
 - döntéshozó fejlesztési kérdésekben

Az OAS felépítése

- Amerika-közi Bírói Bizottság (1906)
 - jogi kérdésekben tanácsadói szereppel bír
 - elősegíti a nemzetközi jog fejlesztését és kodifikálását
 - jogi integráció problémáit vizsgálja
 - Amerika-közi Emberi Jogi Bizottság
 - támogatja és védi az emberi jogokat
- Főtitkárság
 - közvetít a szervezet és a tagállamok között
 - előkészíti a költségvetést
 - dokumentumokat tárol
 - éves beszámolót terjeszt a Közgyűlés elé
 - kapcsolatot vesz fel külső szervezetekkel
- Specializált konferenciák
- Közgyűlés által felállított egyéb entitások
 - Pán-Amerikai Egészségügyi szervezet (PAHO) (1902)
 - Amerika-közi Gyermekek Intézete (IIN) (1927)
 - Amerika-közi Nőügyi Bizottság (CIM) (1928)
 - Pán-Amerikai Földrajzi és Történelmi Intézet (PAIGH) (1928)
 - Amerika-közi Mezőgazdasági Együttműködési Intézet (IICA) (1942)

Biztonság

Amerika-közi Konferencia a
Kontinentális Béke és Biztonság
Fenntartásáért

- kollektív önvédelem

Amerika-közi Demokratikus Charta

- demokrácia védelme

2000

1947

2001

Békealap a határ- és területi viták
békés rendezésére

- mediált Kolumbia és Venezuela között
1987-ben a Venezuelai-öböl vízei kapcsán
- részt vett Argentína és Chile Beagle-
csatorna fölötti vitájának (1971–1984)
rendezésében
- Ecuador és Kolumbia 2008-as,
gerillacsapatok körüli vitájában is szerepet
vállalt